

WPISUJE UCZEŃ**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY****KOD UCZNIA**

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIA

--	--	--	--	--	--	--	--

*dzień miesiąc rok**miejsce
na naklejkę
z kodem*☐ dysleksja**EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH****Instrukcja dla ucznia**

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 14 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

	B	C	D
---	---	---	---

6. Staraj się nie popełnić błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz,
błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zamaluj inną odpowiedź.

	B	C	
---	---	---	---

7. Rozwiązania zadań od 21. do 26. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**Czas pracy:
120 minut****Liczba punktów
do uzyskania: 50**

I śmiech niekiedy może być nauką

Tekst I

W psychologii nie istnieje taka dziedzina badawcza jak psychologia humoru. Nie ulega jednak wątpliwości, że uśmiech odgrywa ogromną rolę w życiu zarówno dzieci, jak i dorosłych. O uśmiechu i poczuciu humoru z dr Bożeną Makselon-Kowalską rozmawia Magdalena Buszek.

MAGDALENA BUSZEK: Jaki jest związek psychologii z humorem?

BOŻENA MAKSELON-KOWALSKA: Psychologię z humorem łączy bardzo wiele. Człowiek nie mógłby się obejść bez śmiechu i poczucia humoru. Rodzimy się ze skłonnością do okazywania radości. Uśmiech jest jedną z podstawowych reakcji niemowlęcia.

MB: Jakie są oblicza humoru?

BM-K: Naukowcy doszli do przekonania, że poczucie humoru nie jest czymś jednorodnym. Humor może mieć charakter pozytywny i konstruktywny lub wręcz przeciwnie – może być negatywny, destruktywny. Z pozytywnymi przejawami humoru mamy do czynienia wtedy, gdy dzięki niemu lepiej radzimy sobie z trudnymi sytuacjami w naszym życiu: śmiejąc się, rozładowujemy napięcie w kontaktach z ludźmi, dzięki humorystycznemu podejściu do świata nabieramy dystansu do siebie, otoczenia oraz innych ludzi. Istnieje także inny aspekt śmiechu, o którym zwykle się nie mówi. Dotyczy on śmiechu pojawiającego się w sytuacji, gdy ludzie chcą załatwić porachunki między sobą. Wtedy służy on do tego, by powiedzieć uszczypliwą uwagę lub wyśmiać czyjeś słabości.

MB: Skąd się w nas bierze poczucie humoru, rodzimy się z nim, czy też kształtuje się ono w miarę dorastania?

BM-K: Jak już wspominałam, rodzimy się ze skłonnością do okazywania radości, śmiejemy się, gdy jesteśmy zadowoleni, gdy jest nam dobrze. To, w jakim kierunku będzie ewoluować nasze poczucie humoru, jest w dużym stopniu uwarunkowane doświadczeniami życiowymi.

MB: Czy możemy nauczyć się bycia wesołym?

BM-K: Przez całe życie kształtujemy pewien smak obejmujący poczucie humoru. Decyduje on o tym, że żarty rozśmieszające jedną osobę do łez dla innej mogą być wręcz żałosne.

MB: Czy śmiechem można leczyć ciało i duszę człowieka?

BM-K: Śmiech ma dobry wpływ na naszą psychikę i oddziałuje na nasz układ krążenia, „masuje” serce i dotlenia krew. W czasie spontanicznego śmiechu wytwarzają się w organizmie przeciwciała chroniące nas przed wirusami i drobnoustrojami, zwłaszcza atakującymi górne drogi oddechowe. Mówi się, że można leczyć śmiechem. Uśmierza on ból przez wytwarzanie naturalnych środków przeciwbólowych – endorfin.

MB: Czy możemy poprawić sobie humor, uśmiechając się do innych ludzi?

BM-K: Zdecydowanie tak. Często nie doceniamy roli uśmiechu w naszym życiu. Z dnia na dzień, z roku na rok smutniejemy. Uśmiech może sprawić cuda: wysłany do kogoś na pewno zostanie odwzajemniony przez jego adresata.

Na podstawie: *Z roku na rok smutniejemy*, www.pretext.us.edu.pl.

Do rozwiązania zadań od 1. do 5. wykorzystaj Tekst I.

Zadanie 1. (0-1)

Tekst I to

- A. reportaż.
- B. felieton.
- C. wywiad.
- D. sprawozdanie.

Zadanie 2. (0-1)

Tematem Tekstu I

- A. jest dziedzina badawcza psychologii.
- B. są relacje międzyludzkie.
- C. jest wpływ śmiechu na długość życia człowieka.
- D. są śmiech i poczucie humoru.

Zadanie 3. (0-1)

Z odpowiedzi na pytanie: *Jakie są oblicza humoru?* wynika, że

- A. humor ma zawsze jedno oblicze.
- B. oblicza humoru mogą być bardzo różne.
- C. oblicza humoru niezwykle trudno sklasyfikować.
- D. występowanie humoru jest uwarunkowane genetycznie.

Zadanie 4. (0-1)

Rozmówczyni Magdaleny Buszek jest zdania, że śmiech

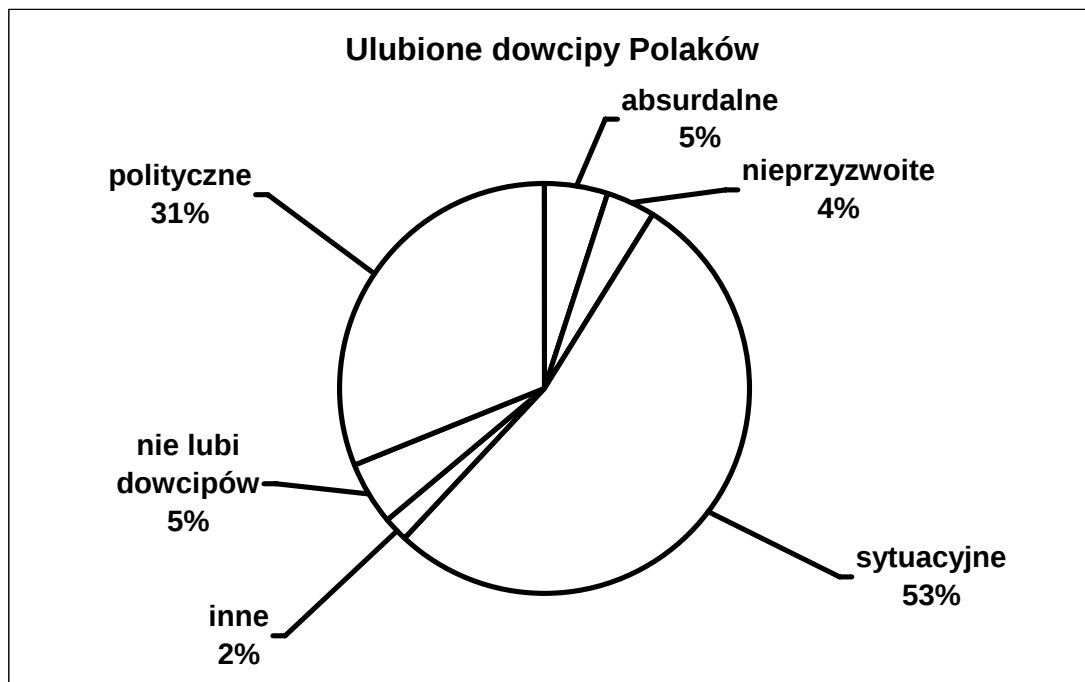
- A. jest ulubioną bronią człowieka.
- B. odgrywa ważną rolę w życiu człowieka.
- C. ma decydujący wpływ na oblicze współczesnego świata.
- D. jest najistotniejszym przejawem kultury osobistej człowieka.

Zadanie 5. (0-1)

W wypowiedzi: *Przez całe życie kształtujemy pewien smak obejmujący poczucie humoru. Decyduje on o tym, że żarty rozśmieszające jedną osobę do łez dla innej mogą być wręcz żałosne* słowo *smak* odnosi się do

- A. ogółu poglądów głoszonych przez psychologów.
- B. zmysłu decydującego o upodobaniach kulinarnych.
- C. apetytu; przyjemności, jaką może sprawiać jedzenie.
- D. gustu; elegancji, poczucia piękna i wytworności.

Do rozwiązania zadań 6. i 7. wykorzystaj poniższy diagram.



Na podstawie: Zdzisław Pietrasik, *Z kogo się śmiejecie*, [w:] „Polityka” 2001, nr 13.

Zadanie 6. (0-1)

Polacy najbardziej lubią dowcipy

- A. absurdalne i sytuacyjne.
- B. polityczne i nieprzyzwoite.
- C. sytuacyjne i polityczne.
- D. niesklasyfikowane i sytuacyjne.

Zadanie 7. (0-1)

Z diagramu wynika, że

- A. wszyscy ankietowani lubią dowcipy.
- B. ankietowani różnie odnoszą się do dowcipów.
- C. połowa ankietowanych nie lubi dowcipów.
- D. ankietowanych nie śmiesz dowcipy nedorzeczne.

Tekst II

Mają we zwyczaju bracia mniejsi¹ pościć w niektóre dni roku, wtedy to nie jedzą po klasztorach mięsa; kiedy jednakże znajdują się w podróży, z racji tego, że żyją z jałmużny, mogą jeść, co przed nich postawia. Tak więc, podróżując, natknęli się dwaj bracia z onego zakonu w gospodzie na pewnego kupca, który zasiadł z nimi przy jednym stole, na który przyniesiono, z racji, że uboga to była gospoda, jedno tylko pieczone kurczę; kupiec, widząc, że kurczęcia mało dla niego, zwrócił się do zakonników i rzekł:

– Jeśli mnie pamięć nie myli, żadną miarą nie jadacie w waszym zakonie mięsa w te dni.

Na które to słowa musieli bracia, z racji reguły², nie wdając się w dyskurs, odpowiedzieć, że prawdę rzekł; tak tedy spełniło się, czego kupiec pragnął, i zjadł kurczę, a bracia, jak umieli, tak musieli sobie poradzić.

Po takiej uczcie trzech biesiadnicy udali się w drogę razem, a uszedłszy kawał drogi i natrafiwszy na rzekę szeroką i głęboką, jako że pieszo podróż odbywali – bracia z racji ubóstwa, a kupiec skapstwa – wypadało, żeby jeden z braci, którzy bosi³ byli, przeniósł na plecach owego kupca; tak tedy jeden z nich dawszy mu do potrzymania sandały, wsadził go sobie na plecy.

Stało się, że gdy brat ów znajdował się na środku rzeki, przypomniał sobie o regule zakonnej, a zatrzymawszy się w tym trudzie świętego Krzysztofa⁴, podniósł głowę w stronę kupca, co mu ciążyło, i rzekł:

– Powiedz mi, nie masz ty czasem ze sobą pieniędzy?

– Jakże by – odrzekł kupiec – czyżbyście sądzili, że taki kupiec jak ja podróżuje bez pieniędzy?!

– Biedny ja – rzekł zakonnik – reguła zabrania nam nosić przy sobie pieniądze!

I wrzucił kupca do rzeki. Kupiec uznawszy, że wyrządzony braciom despekt⁵ pomścili w uciśniony zaiste sposób, z wesołym śmiechem, spokojnie, poczerwieniawszy ze wstydu, zemstę oną zniósł.

Leonardo da Vinci, *Krotochwila*⁶, jaką zakonnik jeden wyrządził kupcowi pewnemu, tł. L. Staff, [w:] *Dawna nowela włoska*, Warszawa 1969.

¹ bracia mniejsi – franciszkanie

² reguła – tu: zbiór norm postępowania ustalonych dla zakonników przez założyciela zakonu i potwierdzonych przez papieża lub biskupa

³ bosi – niektórzy zakonnicy zgodnie z surową regułą zakładali sandały na boscie stopy

⁴ święty Krzysztof – patron podróżnych; trudnił się przenoszeniem ludzi przez rzekę; jednym z przenoszonych miał być kilkuletni Chrystus [Krzysztof = Christophoros ‘niosący Chrystusa’]

⁵ despekt – obraźliwe lub lekceważące zachowanie wobec kogoś; obraza

⁶ krotochwila – tu: krótki utwór o charakterze żartobliwym, operujący głównie komizmem sytuacyjnym

Do rozwiązania zadań od 8. do 11. wykorzystaj Tekst II.

Zadanie 8. (0-1)

Kupiec, aby osiągnąć cel, odwołał się do

- A. uczuć zakonników.
- B. swego samopoczucia.
- C. norm społecznych.
- D. reguły zakonnej.

Zadanie 9. (0-1)

Wyrażenie: *trud świętego Krzysztofa* oznacza w tekście krotochwili

- A. przenoszenie kupca przez rzekę.
- B. przenoszenie bagażu przez rzekę.
- C. przeprawę zakonników przez rzekę.
- D. przeprawę kupca przez rzekę.

Zadanie 10. (0-1)

Przedmiotem kpiny w krotochwili jest

- A. wygląd kupca.
- B. wygląd zakonnika.
- C. postawa zakonnika.
- D. postawa kupca.

Zadanie 11. (0-1)

Które powiedzenie najtrafniej ilustruje zdarzenie przedstawione w Tekście II?

- A. Kto mieczem wojuje, od miecza ginie.
- B. Niósł ślepy kulawego.
- C. Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.
- D. Syty głodnego nie zrozumie.

Zadanie 12. (0-1)

Autor *Krotochwili*, jaką zakonnik jeden wyrządził kupcowi pewnemu jest znany przede wszystkim jako

- A. bajkopisarz epoki starożytnej.
- B. szesnastowieczny dramaturg.
- C. malarz przełomu XV i XVI wieku.
- D. malarz przełomu XVI i XVII wieku.

Tekst III

- ¹ Dawnymi czasy, jak pewna wieść niesie,
Czterech podróżnych zabłądziło w lesie,
Mróz był tak mocny, noc była tak ciemną,
Że chęć podróży stała się daremną.
- ⁵ Ogień więc rozłożyli
I dnia czekać uradzili.
– Trzeba by – rzecze jeden i poziewa –
Przynieść więcej drzewa.
- Trzeba by – rzecze drugi
- ¹⁰ Legając jak długi –
Rozszerzyć ogniska,
By wszystkich grzało z bliska.
- Trzeba by – zamruczał trzeci –
Czym zasłonić od zamieci.
- ¹⁵ – Trzeba by nie spać – bąknął czwarty,
Na łokciu oparty.
Tak każdy powiedział,
Co wiedział,
- I myśląc jeszcze o lepszym sposobie,
- ²⁰ Zasnął sobie.
Cóż z tego: ogień zgasł, a nieostrożni
Pomarli podróżni. –
Gdzie bez czynu sama rada,
Biada radzcom, dziełu biada!

Aleksander Fredro, *Trzeba by*, [w:] *Pisma wszystkie*, t. XII, Warszawa 1962.

Do rozwiązywania zadań od 13. do 15. wykorzystaj Tekst III.

Zadanie 13. (0-1)

Bohaterami utworu Aleksandra Fredry są

- A. znani z historii podróżnicy.
- B. fikcyjne postacie podróżnych.
- C. podróżni – znajomi narratora.
- D. narrator i jego towarzysze podróży.

Zadanie 14. (0-1)

Podróżni nocowali w lesie, ponieważ

- A. zabłądzili w ciemnościach.
- B. tak zaplanowali nocleg.
- C. nagle poczuli zmęczenie.
- D. nie mieli pieniędzy na nocleg.

Zadanie 15. (0-1)

Podróżni nie przetrwali noclegu w lesie, gdyż

- A. nie mieli nic do jedzenia i picia.
- B. nie przewidzieli narastającego chłodu.
- C. nie wiedzieli, co robić w zaistniałej sytuacji.
- D. nie podjęli niezbędnych działań i zasnęli.

Do rozwiązania zadań od 16. do 19. wykorzystaj reprodukcję.



Jacek Sasin, *Do Unii i z powrotem.*

Zadanie 16. (0-1)

Praca Jacka Sasina jest

- A. rysunkiem satyrycznym.
- B. grafiką użytkową.
- C. szkicem z natury.
- D. fotografią artystyczną.

Zadanie 17. (0-1)

Autor przedstawionej pracy

- A. ośmiesza postacie z życia politycznego.
- B. komentuje otaczającą go rzeczywistość.
- C. przedstawia fakt historyczny.
- D. informuje o wydarzeniu kulturalnym.

Zadanie 18. (0-1)

Praca Jacka Sasina ma

- A. przekonać, że jakoś to będzie.
- B. uświadomić, że nie święci garnki lepią.
- C. rozbawić i skłonić do przemyśleń.
- D. wzruszyć i wzbudzić litość.

Zadanie 19. (0-1)

Prezentowana praca mogła powstać najwcześniej w roku

- A. 1989.
- B. 1990.
- C. 2004.
- D. 2005.

Zadanie 20. (0-1)

Wskaż szereg, w którym fakty historyczne zapisano chronologicznie.

- A. Obrady Okrągłego Stołu, zburzenie muru berlińskiego, przystąpienie Polski do NATO, wejście Polski do Unii Europejskiej.
- B. Zburzenie muru berlińskiego, obrady Okrągłego Stołu, wejście Polski do Unii Europejskiej, przystąpienie Polski do NATO.
- C. Wejście Polski do Unii Europejskiej, obrady Okrągłego Stołu, zburzenie muru berlińskiego, przystąpienie Polski do NATO.
- D. Przystąpienie Polski do NATO, obrady Okrągłego Stołu, zburzenie muru berlińskiego, wejście Polski do Unii Europejskiej.

Zadanie 21. (0-1)

Uzupełnij tabelę, wpisując numery odpowiednich wersów utworu Aleksandra Fredry *Trzeba by*.

Element kompozycji		Numery wersów
Wstęp:	przedstawienie okoliczności zdarzenia	
Rozwinięcie:	prezentacja postaw i zachowań bohaterów	
Zakończenie:	ukazanie konsekwencji postawy bohaterów	
Morał:	pouczenie wynikające z bajki	

Zadanie 22. (0-4)

Streść w 3 – 4 zdaniach utwór Aleksandra Fredry *Trzeba by*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst IV

I śmiech niekiedy może być nauką,
 Kiedy się z przywar¹, nie z osób natrząsa;
 I żart dowcipną przyprawiony sztuką
 Zbawienny, kiedy szczypie, a nie kasa;

Ignacy Krasicki, *Monachomachia* (fragment), Wrocław 1969.

¹ przywara – wada zasługująca na upomnienie; złe przyzwyczajenie

Zadanie 23. (0-2)

Cytując odpowiednie fragmenty Tekstu IV, podaj warunki, jakie – zdaniem autora – powinny spełniać:

- pouczający śmiech –
- „zbawienny” żart –

Zadanie 24. (0-2)

Wymień wady i zalety kupca z *Krotochwili*, jaką zakonnik jeden wyrządził kupcowi pewnemu Leonarda da Vinci.

wady:

.....

zalety:

.....

Zadanie 25. (0-5)

Napisz ogłoszenie o konkursie na rysunek satyryczny, którego tematyka będzie dotyczyła życia szkoły.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 26. (0-16)

Napisz rozprawkę, w której uzasadnisz, że *śmiech* niekiedy może być nauką. Odwołaj się do przykładów z literatury lub filmu, ewentualnie z obu tych dziedzin.

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Brudnopis

[illegible]